

Møte med nyankomne familier

Kandidatnummer: 864

Emnekode: BV3900

Emnenavn: Bacheloroppgave med vitenskapsteori

Studieprogram: Bachelorstudium i barnevern

Antall sider: 20

Innleveringsfrist: 22.05.2023

Innhold

1.0 INNLEDNING	2
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	3
1.2 Problemstilling.....	3
Begrepsavklaring	3
1.3 Avgrensning	4
1.4 Oppgavens disposisjon	4
2.0 METODE.....	5
2.1 Litteraturstudie.....	5
2.2 Kildekritikk.....	5
2.3 Valg av litteratur	5
2.4 Forforståelse.....	6
3.0 TEORI	6
3.1 Hasenfeld.....	6
3.2 Foucault	7
3.3 Kulturforskjeller.....	8
3.4 Norm og ekspertkunnskap	10
3.5 Maktkritikk	11
3.6 FO's Yrkesetiske retningslinjer	12
4.0 DRØFTING.....	13
4.1 Møte mellom barnevernet og nyankomne familier.....	13
4.2 Empowerment og brukermedvirkning	16
4.3 Maktkritikkens realitet og ekspertkunnskap.....	18
5.0 AVSLUTNING.....	20
LITTERATURLISTE.....	22

1.0 INNLEDNING

I oppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan nyankomne familiers maktposisjon kan styrkes i møte med barnevernet, og hvilke faktorer barnevernspedagogen må være bevisst i dette møte.

I praksis har jeg erfart hvor mye relasjon og gjensidig tillit har vært for å skape en relasjon som barn og unge føler seg trygge i, og relasjonens betydning i endringsarbeid. Praksisen min var på en akuttinstitusjon, hvor ungdommene kan føle på frykt i en situasjon i livet som kan oppleves som kaotisk og som en krise. Der opplevde jeg også at språk og kulturforskjeller var en utfordring i møte med en nyankommen ungdom. Jeg erfarte hvordan språk hindret godt faglig arbeid, og gjorde det vanskelig å skape en trygg og god relasjon til ungdommen. Utfordringer med kommunikasjon var også en kilde til frustrasjon, fra både meg, de andre ansatte og ungdommen.

Filmen «Mrs. Chatterjee vs. Norway» har fått mye fokus i media i det siste. Fremstillingen av filmen kan diskuteres å være ensidig fremstilt og kan forverre omdømmet til det norske barnevernet. Norsk barnevern fremstilles som følelsesløst og uten aksept for kulturforskjeller. Følgene kan bli at nyankomne familiers opplevelse av barnevernet blir preget av frykt, og at barnevernet da sees på som et «ondt» maktapparat som tar barn uten gyldig grunn. I et forskningsprosjekt gjennomført av Fylkesnes et al (2015) tar de for seg minoriteters frykt for barnevernet, hvor det legges vekt på tre faktorer; barnevernet tar barn uten gyldig grunn, mangel på medvirkning og et diskriminerende barnevern. Refleksjon rundt egen maktposisjon vil jeg ta for meg i oppgaven.

Min rolle som snart ferdigutdannet barnevernspedagog skal sikre barn og unge en trygg oppvekst. Barnevernet skal sørge for at barn og ungdom som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, jf. barnevernsloven § 1-1 (barnevernsloven, 2021, § 1-1). «Myndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov.», jf. Grunnloven § 113 (Grunnloven, 1814, § 113).

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i saker som gjelder barn, jf. Grunnloven § 104 annet ledd, Barnekonvensjonen artikkel 3 første ledd og barnevernsloven § 1-3 (Grunnloven, 1814, § 104 & barnevernsloven, 2021, § 1-3). Barnet har rett til å medvirke i saker som omhandler de, dette omfattes i Grunnloven § 104 første ledd annet punktum, Barnekonvensjonen artikkel 12 og barnevernsloven § 1-4 (Grunnloven, 1814, § 104 &

barnevernsloven, 2021, § 1-4). I Grunnloven § 98 finner vi et likhetsprinsipp og et forbud mot diskriminering, «Alle er like for loven. Intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling» (Grunnloven, 1814, § 98).

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I valg av tema var jeg interessert i å se på hvordan jeg kan møte nyankomne mennesker på en respektfull måte uten å sette de i en avmaktsposisjon. Språk og kulturforskjeller var en kilde til frustrasjon blant miljøarbeiderne og ungdommen jeg observerte i siste års praksisen. Jeg var selv involvert i denne frustrasjonen og maktesløsheten som man til tider følte på. Hvordan maktposisjonen til ungdommen ble svekket på grunn av språkbarrierer og kulturforskjeller ble noe som engasjerte meg. Samt hvordan skape relasjon og tillit i mangel av språk.

1.2 Problemstilling

«Hvordan kan barnevernet møte nyankomne familier fra ikke vesteuropeiske land på en måte som gjør maktforholdet mindre»

Målet for oppgaven blir å besvare problemstillingen ut ifra ulike måter å styrke nyankomne familiers maktposisjon i møte med barnevernet.

Begrepsavklaring

- **Nyankomne familier** inkluderer både arbeidsinnvandrere og flyktninger, med kort botid i Norge. Årsaken til at jeg tok for meg nyankomne familier er faktoren rundt språk og møte med nye kulturer.
- **Makt** som begrep kan ha flere ulike betydninger. I samfunnsvitenskapene henvises det ofte til det å påvirke eller kontrollere andre mennesker. Makt er ikke alltid brukt bevisst eller med hensikt, det kan også oppstå usynlig eller indirekte. For Foucault er makt gjennom kontroll og styring fra den liberale staten i begrepet «Governmentality» sentral for oppgaven. Maktmidlene staten bruker forbyr, undertrykker og tvinger borgeren til å gjør slik staten vil på en subtil måte. Makt i Foucault sine øyne er relasjonelt og oppstår i møte mellom mennesker, samtidig som det er til stede i alle deler av samfunnets organisering.

- **«Ikke-vesteuropeiske land».** Det er en bred kategori som omfavner alle land som ikke ligger i Vest-Europa. Det refereres oftest til land i Øst-Europa, Asia, Afrika, Sør-Amerika og Oseania. Begrepet brukes innenfor samfunnsvitenskapen for å vise til forskjeller med tanke på kultur, økonomiske og politiske forhold. Siden kategorien er så bred, er det store variasjoner mellom landene som inkluderes i kategorien.

1.3 Avgrensning

For å avgrense oppgaven har jeg valgt å ta bort tema minoritetsstress, selv om dette i aller høyeste grad er aktuelt for å møte nyankomne familier på en måte som kunne styrket relasjonen, og muligens også gjort maktforholdet mindre. Grunnet oppgavens omfang måtte jeg også unnlate Bourdieus syns på maktstrukturer i samfunnet. Det hadde vært relevant å ha med hvordan sosiale ulikheter opprettholdes og forsterkes av samfunnsstrukturene, som kan skape en dominans og undertrykkelse av enkelte grupper. Tverrfaglig samarbeid er viktig også i slike saker, men dette har jeg også valgt å unnlate. Jeg vil heller ikke ta for meg enslige mindreårige asylsøkere som eget tema. For enkelte nyankomne kan det være usikkerhet om de vil få oppholdstillatelse, dette går jeg ikke inn på. Barnets beste er det tyngstveiende hensynet i saker barnevernet arbeider med. Det er et gjennomgående hensyn i oppgaven selv om «familieperspektivet» kommer tydeligst frem.

1.4 Oppgavens disposisjon

I første kapittel av oppgaven tar jeg for meg innledning, presentasjon av problemstillingen, definisjon av sentrale begreper og oppgavens oppbygging. I neste kapittel går jeg gjennom det metodiske ved oppgaven, ved en kort beskrivelse av metode, litteraturstudie som metode, valg av litteratur og kildekritikk, samt min egen forforståelse. I tredje kapittel presenterer jeg valgt teori og grunnlaget for diskusjonsdelen. Dette innebærer profesjonsrollen, Foucault, kulturforskjeller, ulike maktstrukturer, norm og ekspertkunnskap, maktkritikk, samt FO's yrkesetiske grunnlagsdokument. Kapittel fire tar for seg drøfting og diskusjon rundt hvordan makten kan styrkes i fordel av barnet og familien, med fokus på medvirkning og myndiggjøring. Videre hvordan profesjonsutøveren kan skape en god relasjon og tillit til familier. Her er kulturforståelse og tolketjenester sentrale moment. Hvordan norm og ekspertkunnskap gjør seg gjeldende i dette møte blir også diskutert. I oppgavens femte kapittel vil jeg oppsummere drøftingen i oppgavens avslutning.

2.0 METODE

2.1 Litteraturstudie

Denne oppgaven baserer seg på en litteraturstudie som metode. Oppgaven tar utgangspunkt i sekundærdata fra bøker, artikler og tidsskrifter. «Hensikten med slike opplegg er å få fram hva som er kunnskapsstatusen på et visst felt» (Jacobsen, 2010, s. 54). Med et mål om å finne ut hva som er undersøkt av valgte tema for problemstillingen. Oppgavens problemstilling har jeg besvart ut ifra systematisk og utvalgt litteratur som har blitt vurdert som relevant i besvarelsen. Deretter har jeg analysert hva som er relevant forskning på feltet jeg vil undersøke.

2.2 Kildekritikk

I bruken av kildekritikk finner man ut hvor troverdig kildene er, ved å vurdere avsender og om informasjonen er troverdig (Orgeret, 2021). Artikkelen jeg har brukt fra Hasenfeld og Chesler er over 30 år, dette er ikke optimalt, men jeg vurderer den til å være relevant for å besvare problemstillingen og dermed også relevant for dagens barnevernsarbeid. De setter søkelys på maktkritiske holdninger som den profesjonelle må være bevisst og ha et stadig fokus på i møte med klienter. Jeg har benyttet i hovedsak sekundærkilder som refererer til andre kilder. Dette kan være en svakhet da innholdet kan få endret betydning. I bruken av engelske og danske artikler er det min egen oversettelse som har vært brukt, dette kan føre til feil tolkning av begreper og meningsinnhold.

2.3 Valg av litteratur

I valgt litteratur har jeg søkt på norske, danske og engelske artikler. Dette for å få et bredere spekter. Jeg har valgt å benytte litteratur som en hovedregel er ti år eller nyere. Hvor jeg har funnet relevant litteratur som overskrider ti år, har dette blitt brukt. Til inspirasjon har jeg sett på bacheloroppgaver med lignende tematikk og sett på litteraturlisten. Oria og Idunn har vært søkemotorene jeg har brukt gjennom besvarelsen. Søkord jeg har brukt er «kulturforskjell», «makt», «empowerment», «Bourdieu», «Foucault», «Governmentality», «Hasenfeld», «Professional», «profesjonsrolle», «brukermedvirkning» og «tolketjenester». Jeg har benyttet litteraturlisten for enkelte av kapitlene i bøker som har vært pensum på utdanningen, med tema som passet for problemstillingen. Regjeringen.no har blitt brukt i studering av konvensjoner og rapporter, der fant jeg en rapport fra Midtbøen og Lidén (2015) som relevant litteratur.

2.4 Forforståelse

Kunnskapen min om emnet er begrenset før jeg setter i gang med å utforske. Det er en av grunnene til at jeg ønsker å studere dette nærmere. Forkunnskapene jeg har er hovedsakelig preget av media sin fremstilling av nyankomne familiers erfaringer med barnevernet. Media sin rolle er å være kritisk og ta stemmen til de svakere i samfunnet. Siden media ofte tar for seg de negative og kritiske sidene av barnevernsarbeidet, er dette noe som har preget min forforståelse.

Forventningene til innsamling av data, antar jeg at det kommer til å være store andeler av nyankomne familier som opplever møte med barnevernet som skremmende, og at noen kan oppleve møte som marginaliserende og diskriminerende. Det tenker jeg kan forsterkes av språk og kulturforskjeller i et nytt land. Enkelte familier kan ha dårlige erfaringer med maktinstitusjoner fra eget land. Det at tolken blir et mellomledd, tenker jeg kan gjøre det vanskeligere å skape tillitt og en god relasjon.

Noen forutinntatte tanker jeg har om nyankomne familier er at i noen familier står ære som viktige verdier, og at det kan oppleves som et nederlag og ærekrenkende å skulle få hjelp av staten til å oppdra barn på en måte som det norske samfunnet ser på som en «riktig» måte. At denne holdningen fra familien kan være med å sette fokuset på tydeligheten mellom *ekspert og hjelpetrengende*. Videre at det i vår kultur oppfordres til å snakke om det som er vondt, vanskelig og sårt, i andre kulturer kan sees på som en svakhet og en utlevering av seg selv.

3.0 TEORI

3.1 Hasenfeld

Hasenfeld er opptatt av rettferdighet, sosial likhet og mangfold. Han har satt fokus på og vært dedikert i arbeidet for å ta stemmen til de undertrykte og de som i utgangspunktet stiller svakere i samfunnet. Hasenfeld & Chesler (1989) hevder at det å styrke klientene sin makt kan være en grunnleggende strategi for å bli mer effektive i sosialtjenestene (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 501). For å styrke denne makten for klienten beskriver Hasenfeld (1989) at styrking av personlig ressurser, felleskap og organisatorisk påvirkning vil sikre de større kontroll over sitt miljø og sine ambisjoner (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 501). Chesler (1989) beskriver at «empowerment», det Hasenfeld referer til i styrking av

brukerens makt, handler om å i større grad ha positiv kontroll over sitt eget liv og hvilke muligheter man besitter, i tillegg til at individer er del av et stabilt kollektiv med de ressursene dette medfører (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 501). Begrepet «empowerment» og ulike måter å styrke brukerens makt på, vil jeg komme tilbake til.

I Hasenfeld sin profesjonsutøvelse kunne han ikke akseptere det sentrale i sosialt arbeid, med at fokuset skulle være på individuell endring og hvor sterkt psykoanalytiske teorier var for yrket (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 508). Hasenfeld mener at en medisinsk modell setter de hjelpetrequende i kategorier med etiketter, med fokus på begrensningene og dermed ikke potensialet til klienten eller klientene. Samtidig som at betydningen av miljøet klienten befinner seg i, blir gitt liten oppmerksomhet (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 508).

Hasenfeld har i sine studier rettet søkelyset mot hvordan organisasjoner utøver sin makt. Det byråkratiske tok vare på sine egne ansatte til disfavør av klienten, for å opprettholde organisasjonen som helhet. Han så disse mønstrene i maktstrukturene, og hvordan denne maktstrukturen kunne endres i fordel for klienten. Gjennom gjensidig tillit kunne maktforskjellen mellom byrå og klient nøytraliseres (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 514.) Hasenfeld (1989) anerkjenner på samme tid at byrå og klient har potensielt og distinkte forskjellige interesser, og at makt dermed former forholdet til tross for hensynet til gjensidig tillit (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 515). Hasenfeld (1989) har i sin forskning funnet at de hjelpesøkende som er gode til å snakke for seg, og som er motiverte til å forandre seg favoriseres (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 515). Dette går på bekostning av de fra lavinntektsfamilier og familier som ikke behersker språket, og at de har større sannsynlighet for å bli avvist av hjelpetjenesten (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 515). Videre var det funn på at profesjonsutøvere i sosialfeltet brukte ulike teknikker for å kontrollere de personlige møtene med klientene. Teknikkene varierte og inkluderte at ventetiden for å snakke med saksbehandler var lang, klientens status ble forringet, saksbehandler kontrollerte diskursen, manipulering av informasjon, etiketter og kategorisering (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 515).

3.2 Foucault

Når man skal omtale makt i et velferdssamfunn, kommer man ikke utenom Foucault. Flere av arbeidene hans er relevante på hver sin måte i denne oppgaven. «Governmentality» og pastoralmakt er det som kan knyttes sterkest til problemstillingen.

Foucault mener at den moderne stat er både totaliserende og individualiserende.

Totaliserende på den måten at man deler opp befolkningen i kategorier som for eksempel student, arbeidende, arbeidsledig, pensjonister eller brukere av velferdstjenester. Samtidig er det obligatorisk og skulle bidra til staten gjennom skolegang og senere betale skatt. Staten er individualiserende ved at staten bryr seg om personligheten til den enkelte borger, dens selvoppfattelse og psykiske helse. Enkelte egenskaper blir fremelsket og andre egenskaper sees på som ikke ønskelig (Mik-Meyer, 2007, s. 18). Denne individualiserende makten er noe Foucault kaller den pastorale makt. Den pastorale makt går tilbake til kirkens måte å få individer til å synde og fremstille sine synder og hemmeligheter for pastoren. Prosessen handler om at man får frem hvem man er som person og at man selv skal motiveres til endring gjennom å arbeide med seg selv og sine umoralske handlinger og holdninger. Psykologer, pedagoger og sosialarbeidere blant flere, bruker teknikker som kan kalles pastorale maktmidler (Mik-Meyer, 2007, s. 18).

I praksis hevder Foucault at staten styrer gjennom inndeling, kategorisering og ved å forme borgerne. I moderne maktutøvelse handler det i større grad om å endre formelt frie individer, gjennom å endre individets selvoppfattelse og dens handlinger. Det sentrale han tar for seg om makten går ut på å korrigere og forbedre individer som har avvikende atferd. Hovedpoenget til Foucault er at denne makten er produktiv heller enn undertrykkende. Produktiv på den måten at staten ønsker enkelte egenskaper og ferdigheter som kan bidra til fellesskapet (Mik-Meyer, 2007, s. 21). De moderne human- og sosialvitenskaper har definert en standard for normalitet som individet skal veiledes i retning av. Maktutøvelsen har støtte fra vitenskapelige kategorier, samtidig som de vitenskapelige kategoriene ofte har tilknytning til praksis med styring og kontroll av mennesker (Mik-Meyer, 2007, s.21). Når det igangsettes en intervensjon med brukere, trer vitenskapene umiddelbart inn. I mye av Foucaults arbeider har han sett på forbindelsen mellom kunnskap fra vitenskapene og kontrollen staten benytter. Denne forbindelsen mener han at ikke kan skilles fra hverandre (Mik-Meyer, 2007, s.21).

3.3 Kulturforskjeller

Jeg vil ikke i denne oppgaven gå inn på spesifikke kulturforskjeller, men heller ta for meg hvordan generelle kulturforskjeller kan påvirke en relasjon mellom profesjonsutøver og bruker. I forståelsen av kulturforskjeller mener (Fylkesnes & Paulsen, 2019) at det er kritisk å

ha en dynamisk forståelse av kultur. Konteksten påvirker og endrer tradisjoner, verdier og holdninger. Å forsøke å tilegne seg konkret kulturforståelse fra andre kilder enn familien selv, uten å involvere familiens egne perspektiver og erfaringer, kan i tillegg til å ikke ha en dynamisk kulturforståelse, bidra til generalisering og «kulturalisering» (Fylkesnes & Paulsen, 2019, s. 152)

Bente Bø (2014) fant ved intervjuer av barnevernsarbeideres erfaring om kulturforskjeller at det kunne knyttes til tre ting. Det første var forståelsen av hvilken rolle barnevernet har, noe som kunne føre til uenighet og konflikt. For det andre kunne kulturforskjeller komme til uttrykk ved ulike forståelser av familien, med tanke på oppdragelse, hva som var problemet og hva som kunne hjelpe familien. Til slutt kunne ulike forventinger til det sosiale møte være utfordrende, ved hva man anså som høflighet, akseptabel kontakt mellom kvinner og menn, og formidling av følelser (Fylkesnes & Paulsen, 2019, s. 150). Et passende eksempel på hvordan å te seg og vise følelser kommer fint frem i en undersøkelse gjort av Fylkesnes (2018). En av informantene formidlet at det å vise følelser ved å være sint var noe som var forventet i hjemlandet, hvor dette ble forstått som genuint. I møte med norsk kultur fikk denne informanten erfare at i Norge må man være rolig uansett hvor sint man er. «Hvis du viser sinne, da er du gal» (Fylkesnes & Paulsen, 2019, s. 150). Slike misforståelser kan være gunstig å ta opp, hvor man kommuniserer rundt det som gjør dialogen og samhandlingen utfordrende.

Fylkesnes et al (2015) tar blant annet for seg frykten minoritetsfamilier har i møte med barnevernet. Frykten var ikke nødvendigvis knyttet til minoritetsfamiliens egne erfaringer, men det som ble sagt om barnevernet i miljøet de befant seg i. I undersøkelsen fant de at minoritetsfamiliers erfaringer med barnevernet var gjennomgående preget av frykt. Det var tre faktorer som frykten var knyttet til. For det første at barnevernet bare tar barna uten gyldig grunn, for det andre at foreldrene ikke involveres i dialog med barnevernstjenesten og til slutt at barnevernet diskriminerer (Fylkesnes et al, 2015, s. 87). «Kunnskap om frykt og negative representasjoner kan i dette perspektivet bidra til å øke barnevernsarbeideres sensitivitet, og slik mer effektivt adressere utfordringer i profesjonell kommunikasjon» (Fylkesnes et al 2015, s. 82). En informant i studiet ble sitert med «Å høre ordet barnevern det skremmer livet av dem» (Fylkesnes et al 2015, s. 87). Martinsen et al (2013) viser til at foreldre fra ikke-vestlig land i større grad enn norske foreldre hadde en antagelse om at

barna ville bli tatt fra de, samtidig som ikke-vestlige familier manglet kunnskap om barnevernet og ikke forstod utviklingen i saken deres (Fylkesnes et al, 2015, s. 88).

3.4 Norm og ekspertkunnskap

Nicole Hennum (2016) viser til en oppfatning av det vestlige samfunnet som kommer frem under industrialiseringsperioden, hvor det foregår en individualiseringsprosess. Denne prosessen mener hun er stadig gjeldende i dag. Individualisering prosessen har blitt betegnet som fryktsamfunn, risikosamfunn, kontrollsamfunn og narsissistisk samfunn. I senter av prosessen står individet, som skal følge eksperters råd om hvordan en kan bli en veltilpasset samfunnsborger (Hennum, 2016, s. 133).

I en barnevernskontekst kan vitenskapeliggjøring av tjenesten føre til at politiske og etiske dilemmaer knyttet til sosiale klasser og deres livsvilkår tildekkes eller viskes ut.

Vitenskapeliggjøring kan føre til at barnevernet fokuserer ensidig på kvantitative data og målbare resultater, og dermed overser eller nedprioriterer mer komplekse og vanskelige saker som krever en grundigere analyse av de sosiale og økonomiske faktorene som påvirker en families situasjon (Hennum, 2016, s. 132).

Det er mange som har argumentert for at barne- og ungdomspsykologi "måler" individer mot en idealisert hvit gutt fra middelklassen. Denne gutten blir ansett som normen som alle andre blir målt opp mot, uavhengig av deres kjønn, etnisitet, klassebakgrunn, og så videre (Hennum, 2016, s. 136). Når man fokuserer på avvik fra normen eller det idealtypiske, kan man overse hva som ikke er synlig og hvordan det har bidratt til å forme synspunktet. Det er sjelden at normative forutsetninger utfordres, og i stedet blir de ofte bare bekreftet videre (Hennum, 2016, s. 136).

Individer blir styrt på grunnlag av en oppsamling av kunnskap om deres sosiale egenskaper. I denne konteksten bygger, verdsetter og utøver ekspert- og vitenskapskunnskap makt. Ifølge Foucault opererer denne styringen av individet, makten over enkeltpersoner, på en subtil måte ved å måle, evaluere og tilpasse enkeltpersoner til normene (Hennum, 2016, s. 134). Formålet med denne styringen er å hindre det som anses som en uønsket eller avvikende utvikling av individet. Det sunne og friske blir fremstilt som både normen og målet for denne styringen (Hennum, 2016, s. 134).

På 1800-tallet var den moralske ambivalensen i hjelp og kontroll mer synlig enn den er i dag, hvor den i dag skjules mer gjennom psykologiske og medisinske forklaringsmodeller og språkbruk. Slike modeller bidrar til økt individualisering av problemer og ansvarliggjøring av enkeltpersoner. Valg av kunnskapsregimer har ført til en mer implisitt og skjult kontroll av familier (Hennum, 2016, s. 137).

I en studie av hvordan barnevernet håndterer saker som involverer familier med innvandrerbakgrunn, påviser Nicole Hennem (2011) hvordan dialogen mellom foreldre og saksbehandler avslører ulike tolkninger av barns tyveri. Dette er brukt som eksempel for å vurdere hva som er riktig oppdragelse. Foreldrene betraktet det som et brudd på normer som måtte straffes, mens saksbehandlerne så det som et symptom på emosjonelle problemer knyttet til oppdragelsesmetoder (Hennem, 2016, s. 137). Dette eksempelet førte til at foreldrene måtte innrømme at deres vurdering av situasjonen var feil og at de måtte høre på ekspertkunnskapen til barnevernsarbeideren og at deres oppdragelse ikke var adekvat. Familien måtte korrigere seg mot en norsk foreldrestil (Hennem, 2016, s. 137). «Antydninger om at det en som forelder mener å gjøre til barnas beste, stemples av andre som ødeleggende, som mishandling, undertrykkende og usivilisert, fører overveiende sannsynlig til at kommunikasjonen bryter sammen» (Thorbjørnsrud, 2019, s. 282). Harriet Holter & Hiltur Ve i *Familien i et klassesamfunn* (1975) påpeker de at oppdragelsesmetoder som avvek fra borgerskapets normer og mål for oppdragelse ble patologisert og betraktet som avvikende av forskning innenfor både pedagogikk og psykologi (Hennem, 2016, s. 138).

3.5 Maktkritikk

Parrhesia er et begrep som kommer fra antikkens Hellas, hvor en fri mann hadde både en rett og en plikt til å snakke med makten om makten. Det å uttale seg fritt ovenfor maktinstitusjoner var sett på som en nødvendighet for å utvikle samfunnet. Det var et kulturelt ideal å utvikle evner og ferdigheter til å utøve maktkritikk, noe kun et fåtall mennesker hadde anlegg til. Å kunne fortelle sannheten i møte med en maktinstans krevde en særskilt kompetanse opparbeidet gjennom utvikling av personlig karakter og kvaliteter (Kroken, 2016, s. 68). Randi Kroken (2016) mener at det er et bilde på en liberalisering av samfunnet som har skiftet over til et individualistisk fokus og har medvirket til å redusere samfunnskritikken. På denne måten tar de ansatte selv ansvar og skylden på vegne av hele systemet. Samfunnskritikk blir til selvkritikk. Dette kan føre til at de ansatte blir overbelastet

med ansvar (Kroken, 2016, s.75). Kroken (2016) viser til at språket har en sentral funksjon i å kamuflere makten. Hun ser på hvordan forsøk på å uttrykke kritikk overfor maktinstanser i velferdsstaten ble møtt med begrensninger. Noe som førte til at kritikken ble trukket tilbake, og denne prosessen førte videre til en rasjonaliseringsprosess som påvirket de ansattes språk og tenkning rundt hendelsene. Konsekvensen av denne prosessen var at erkjennelsen av ansvaret for et konkret barn ble påvirket. Som et resultat, ser det ut til at et samfunnsansvar ble overført til profesjonsutøveren, og dette igjen førte til at barnet ble gjort medansvarlig for sin egen situasjon (Kroken, 2016, s. 80).

3.6 FO's Yrkesetiske retningslinjer

Ansvar til profesjonsutøveren er å sikre at tiltak og tjenester ikke fører til at man umyndiggjør brukerne, som vist til i FO's yrkesetiske grunnlagsdokument (2019). «Profesjonsutøveren må derfor ha et kritisk blikk på egen fagkunnskap og hvordan den utvikles og brukes» (FO, 2019, s. 2). Videre tar grunnlagsdokumentet for seg at det kreves både en teoretisk og en praktisk kunnskap, at barnevernsarbeideren evner å reflektere over etiske utfordringer og at man er ydmyk i møte med familier, samt at brukernes verdier og livsvalg blir respektert (FO, 2019, s. 2). Som profesjonsutøver forvalter man ressurser og et regelverk som sørger for at brukeren blir avhengig av forholdet til den profesjonelle. Den profesjonelle har da et ansvar å anerkjenne og være bevisst på dette maktforholdet i relasjonen til den hjelpetrequende (FO, 2019, s. 10). Makten og innflytelsen til den profesjonelle skal brukes til å støtte den hjelpetrequende til få frem deres behov og kompetanse, samt at ressursene kan benyttes for å sikre størst mulig autonomi og ansvar over eget liv (FO, 2019, s. 10). I møter med familier, vil det i utgangspunktet og gjennomgående for relasjonen være skjev fordeling av makt. Dette fører til at den profesjonelle har en viktig oppgave med å fordele makten og ansvaret mellom seg selv som profesjonsutøver og brukeren (FO, 2019, s. 11). Det er viktig å være oppmerksom på den mer skjulte formen for maktbruk som kan knytte seg til diagnostisering og annen kategorisering. Hvordan man snakker med og om brukeren, kan oppleves like krenkende som formaliserte maktmidler som regler, prosedyrer og møterefater (FO, 2019, s 11). Dette er en teoretisk innfallsvinkel til hvordan møte barn, unge og familier som kommer i kontakt med barnevernet.

4.0 DRØFTING

4.1 Møte mellom barnevernet og nyankomne familier

Når jeg har valgt begrepet nyankomne familier, omfatter dette mange forskjellige familier fra ulike land og kulturer som kommer fra ikke-vestlige land. Dette kan være et spesielt sårbart møte. Det kan være nødvendig å hjelpe familien å fjerne stress og frykt i det første møtet. Overgangen til et nytt land bærer med seg utfordringer. Brutte relasjoner fra venner og familie i hjemlandet, å skulle møte og lære seg et nytt språk, ny kultur, fattigdom som følge av utfordringer med å få seg jobb og erfaringer med diskriminering. Noen må også bearbeide traumatiske opplevelser fra krig og flukt. Enkelte opplever også at skole, barnehage og nærmiljøet har et annet forhold til oppdragelse, og nyankomne familier møter forventninger som kan føre til en maktesløshet i foreldrerollen (Fylkesnes & Paulsen, 2019, s. 148). Familien har kommet til et nytt land, en ny tilværelse med nye kulturelle verdier og normer. For enkelte kan forholdet deres til maktinstanser være dårlige fra før, og dette kan medføre at de ikke har tillit til autoriteter, og at inngangen til et møte med barnevernet starter skjevt.

Det kan være hensiktsmessig å starte med utgangspunktet. Hvilke sider ved barnevernstjenesten familien kjenner til, og hvilke forforståelser de tar med seg inn i møtet. Fylkesnes et al (2015) belyser frykten minoritetsfamilier tar med seg inn i møtet med barnevernet. Videre at barnevernet ikke involverer foreldrene i dialogen og den videre prosessen. Å adressere dette og vise foreldrene at deres opplevelser og tanker om egen situasjon blir vektlagt, kan være med på å styrke deres maktposisjon. Samtidig som det kan være et godt utgangspunkt å fjerne frykten og stresset det kan innebære å være involvert med barnevernet. Jeg ville ønsket å starte møte ved å la familien fortelle hva de vet, og hva de har hørt om barnevernet. På denne måten mener jeg at man viser familien helt i starten at de blir hørt, samtidig som det gir profesjonsutøveren anledning til å ta opp stressende faktorer for familien, som kan være til hinder for å sikre en god relasjon og tillit. «Klienter som har opplevd å få god hjelp, framhever relasjonen som det sentrale» (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 179). Videre forklare intensjonen til barnevernet, hva barnevernet står for av sentrale verdier og prinsipper. Gjennom å adressere barnevernets rolle kan det fjerne mulige uenigheter og konflikter slik Bø (2014) henviser til rundt kulturforskjeller.

I dette møte med en nyankommen familie, forventes det at profesjonsutøveren er bevisst på sin profesjonelle rolle og hvem man selv er som person med sine verdier, holdninger og fordommer. Bevisstheten rundt egen rolle er viktig i alle møter med familier som trenger hjelp fra barnevernet. Det Hasenfeld og Chesler (1989) tar for seg, handler om denne rollen til sosialarbeideren som representerer et helt system styrt av definisjonsmakt i møte med vanskeligstilte klienter. Hasenfeld (1989) har diskutert at gjensidig tillit mellom klient og profesjonsutøver kan nøytralisere maktforskjellen. Samtidig anerkjenner Hasenfeld (1989) at det eksisterer tydelig forskjeller i interesser mellom byrå, som er representert av profesjonsutøveren, og klienten. Hans perspektiver understreker betydningen av å anerkjenne både tillit og interesseforskjeller som faktorer som former maktforholdet i profesjonelle relasjoner. «I mellommenneskelige møte vil kommunikasjonen preges av hva som er partenes underliggende interesser overfor hverandre» (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 33). Når tillit til profesjonsutøveren er opparbeidet, vil det kunne bidra til at klienten er tryggere i relasjonen og dermed er mer villig til å samarbeide. Dette vil kunne bidra til å styrke deres maktposisjon. På motsatt side fant Hasenfeld & Chesler (1989) også ulike teknikker profesjonsutøvere brukte for å kontrollere møtene med klientene. At profesjonsutøveren var vanskelig å få tak i, statusen til klienten ble svekket, den profesjonelle definerte diskursen, manipulert informasjon og kategorisering av klienten ved etiketter. Til slutt at byrå tok vare på sine egne interesser ved å beskytte egne ansatte fremfor klientens interesser og behov (Hasenfeld & Chesler, 1989, s. 514.) Dette vil kunne svekke nyankomne familiers maktposisjon.

Grunnlaget for samarbeidet opprettes allerede i det første møtet, gjennom opparbeidelse av tillit, med håndtrykk og blick, hvordan omgivelsene er med tanke på åpenhet og trygghet for de som søker eller er pålagt hjelp. Familier med erfaring fra barnevernet understreker hvor redd de kan være på hva som møter de på et barnevernskontor. Tillit kan skapes gjennom å vise familien respekt, ydmykhet og forståelse (Studsrød et al, 2019, s. 17). Når utgangspunktet er basert på frykt ovenfor en maktinstans, vil det skape utfordringer for profesjonsutøveren å skape tillit. Ved å adressere denne frykten, og som nevnt forklare hva intensjonene til barnevernet er kan man forhåpentligvis fjerne noe av stresset og frykten familien tar med seg inn i relasjonen og videre med seg inn i hverdagen. Fylkesnes et al (2015) legger vekt på at kunnskap om frykt og andre negative representasjoner kan bidra til

å øke profesjonsutøverens sensitivitet og på denne måten ta opp utfordringer i kommunikasjonen (Fylkesnes et al 2015, s. 82).

Dette er et spesielt sårbart møte. For å møte de primære behovene til familien må det etableres en god og tydelig kommunikasjon. Dette kan være spesielt utfordrende i møte med nyankomne familier. Tolketjenester er et sentralt moment i saker med nyankomne familier. I barnevernet er det, som flere forskere påpeker, «avgjørende at alle parter forstår det som blir sagt i samtaler og det som står i dokumenter og annet skriftlig materiale, samt betydningen av det som blir kommunisert utover det strengt språklige» (Midtbøen & Liden, 2015, s. 78).

I forskning på et flerkulturelt barnevern i norsk kontekst vises det til en kunnskapsoversikt (Holm-Hansen, Haaland & Myrvold, 2007) og en kunnskapsgjennomgang fra (Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014) hvor det kommer frem at det foreligger utfordringer rundt språk og kommunikasjon i møte med minoritetsfamilier (Midtbøen & Liden, 2015, s.75). Gode tolketjenester fremheves som «svært sentralt» (Midtbøen & Liden, 2015, s. 78).

Minoritetsspråklige har utfordringer med å få tilgang til velferdstjenester på grunn av språkvansker og begrenset kunnskap om systemet. Tjenesteapparatet er også ofte utilstrekkelig og mangler et effektivt system for å imøtekomme behovene til minoritetsspråklige når det gjelder tjenester (Midtbøen & Liden, 2015, s. 78). Språkbarrierer og manglende kunnskap om rettigheter kan være spesielt prekært for flyktninger som nylig har ankommet (Midtbøen & Liden, 2015, s. 78). Studier som undersøker innvandreres erfaringer med offentlige tjenester, viser en gjennomgående tendens til at språkbarrierer, utilstrekkelige tolketjenester og mangel på forståelse for situasjonen, spesielt for nyankomne flyktninger, kan føre til strukturell diskriminering (Midtbøen & Liden, 2015, s. 81).

Mangel på tilstrekkelige tolketjenester og kunnskap om kulturelle forskjeller kan føre til at nyankomne familier ikke får den støtten og hjelpen de trenger. Dette kan skyldes at de som tilbyr tjenestene ikke er i stand til å forstå eller kommunisere effektivt med familier fra ulike kulturer og bakgrunner. Røkenes og Hanssen (2012) fremhever at man har en unik mulighet til å utvide kulturforståelsen i møte med mennesker fra andre kulturbakgrunner (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 199). I relasjonen spiller den kulturelle konteksten inn på tolkninger av væremåte med ord og uttrykk (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 235). Indirekte diskriminering

kan oppstå når en bestemt gruppe ikke blir behandlet på samme måte som andre, selv om dette ikke er den uttalte hensikten (Midtbøen & Liden, 2015, s. 75). I dette tilfelle kan manglende tilgang til tolketjenester og mangel på kulturkompetanse hos barnevernsarbeidere føre til at etniske minoriteter blir diskriminert på indirekte måter, for eksempel ved at de ikke får like god tilgang til helsetjenester, utdanning eller sosial støtte som andre grupper.

Når profesjonsutøveren skal ta hensyn til kultur, advarer (Fylkesnes & Paulsen, 2019) mot å generalisere kulturforståelsen. Dette kan føre til en «kulturalisering» som ikke kommer nyankomne familier til gode, og som videre kan svekke deres maktposisjon. Et for ensidig fokus på det kulturelle, kan føre til at kulturforskjeller blir forklaringen på noe som omhandler sosioøkonomiske forhold (Fylkesnes & Paulsen, 2019). Når svaret på problemet blir rettet mot kultur, kan profesjonsutøveren bli blind på forhold som for eksempel fattigdom, diskriminering, marginalisering eller traumer i familien. Etter min mening blir det også her viktig å lytte til familien, for å forstå deres kultur, og deres møte med ulike kulturer i Norge. Til tross for dette kan det være gunstig å lære seg noe om hva som anses som høflig og akseptabel sosial samhandling. Dette kan også tas opp som et tema, for å lære mer om familien.

4.2 Empowerment og brukervedvirkning

«I velferdspolitikken handler empowerment om å overføre noe av makten fra fagfolk og hjelpeinstanser til brukerne av tjenesten» (Norvoll, 2019, s.114).

Det Hasenfeld og Chesler (1989) tar for seg om styrking av brukerens makt og myndiggjøring i egen sak, må sees oppimot det Bunkholdt og Kvaran (2021) advarer mot, med for stor vektlegging på ressursene til brukeren. «Samtidig hevdes det at altfor stor vekt på ressurser kan gjør det vanskelig for familier å be om hjelpen de faktisk trenger» (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s 214). Som påpekt i avsnittet om profesjonsrollen, understreker Hasenfeld og Chesler (1989) at brukeren vil kunne motiveres til endring gjennom fokus på styrking av egne ressurser og tilhørighet, samt at brukeren får mulighet til å påvirke utfallet og har reell innflytelse inn i organisasjonen, i dette tilfellet barnevernet. Dette mener de vil sørge for mer effektivitet i sosialtjenestene. Autonomi er også noe de tar opp som sentralt for å styrke brukerens makt. Til tross for dette må det komme tydelig frem hva profesjonsutøveren kan

bidra med, og tilby av tjenester og tiltak for familien. For å forstå hva barnevernet kan bidra med og hjelpe familien med, må man lytte til hva som er situasjonen til familien.

Foucaults arbeider hentyder at psykologer, pedagoger og sosialarbeidere med flere, benytter pastorale maktmidler (Mik-Meyer, 2007, s. 18). Det stilles her spørsmål ved om fattige, velferdsmottakere og innvandrere da har autonomi og «fri vilje» til å ta egne valg og beslutninger. For nyankomne familier som er i kontakt med barnevernet er dette spesielt interessant, da de kan tilhøre alle tre kategoriene. «De tre gruppene som har størst fattigdomsrisiko, er personer med flyktningbakgrunn som mottar introduksjonsstønad, sosialhjelpsmottakere, langtidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne» (Fløtten, 2019, s 186). I motsetning til «empowerment» kan den pastorale makten være umyndiggjørende. I FO's Yrkesetiske grunnlagsdokument (2019) kommer det frem at profesjonsutøveren skal sørge for at tiltak ikke umyndiggjør brukeren. Makt og innflytelsen til den profesjonelle skal benyttes på en måte som setter brukerens behov og kompetanse i fokus, slik at de støttes til å bli autonome og ta ansvar for egne valg og handlinger (FO, 2019, s. 10).

Kroken (2016) tar for seg en situasjon hvor et barn får tre valg, og basert på det vurderes det dit hen at barnet har samtykket. Selv om det på papiret ser ut som brukermedvirkning, så kan det i realiteten diskuteres for om det er tvang på grunn av manglende tilfredsstillende tilbud. Dette eksempelet viser hvordan språk kan brukes til å kamuflere eller skjule virkeligheten av hva som faktisk skjer. Det kan også illustrere hvordan ansvar og makt kan overføres til andre aktører, og hvordan dette kan føre til at barnet mister sin selvstendighet og autonomi i stedet for å styrkes (Kroken, 2016, s. 80). Follesø (2019) viser til at språk kan brukes som et maktmiddel for å beskrive, definere og fastholde mennesker i underlegne posisjoner (Follesø, 2019, s. 113). Selv om prosesser kan fremstå som frivillige, kan det ved nærmere undersøkelser avdekkes at de faktisk er underlagt skjulte begrensninger. I en mer generell betydning vil de handlingsalternativene som er tilgjengelig for profesjonsutøveren være avhengige av en rekke faktorer, som økonomiske ressurser, tilgjengelighet av forskjellige tiltak og tjenester, og arbeidsbelastning (Kroken, 2016, s. 72). Siden samtykke er innhentet er barnevernets arbeid tilfredsstillende med tanke på medvirkning og måloppnåelse. For barnevernsarbeideren er det viktig å kjenne til det moralske ansvaret som jobben innebærer, slik Giri (2000) siteres «Et moralsk ansvar innebærer en dypere

forpliktelse enn bare å skulle svare for de prosedurale og målbare sidene av ansvaret (Kroken, 2016, s. 71).

(Røkenes & Hanssen, 2012) viser til at myndiggjørende kommunikasjon handler om å flytte fokuset fra å arbeide med brukerne som passive objekt som mottar hjelp, til å samarbeide med de som subjektive selvstendige handlende aktører. Relasjonene mellom bruker og profesjonsutøver blir mer symmetrisk desto mer relasjonen er preget av medvirkning. Gjennom at brukeren forvalter sitt eget liv kan det gi positive effekter som frigjør krefter og ressurser for brukeren, og dermed bidra til at interessene og behovene til brukeren blir bedre ivaretatt (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 255). «Fagfolk bør møte brukerne på en måte som ivaretar deres autonomi og egenvilje» (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 165).

Brukermedvirkning må også i denne sammenheng kombineres med fagpersonens kunnskap, samt at brukerens situasjon og funksjonsnivå må vurderes (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 255).

4.3 Maktkritikkens realitet og ekspertkunnskap

Medisinske modeller og empirisk forskning på et fenomen er viktig, og nødvendig for profesjonsutøveren for å kunne utarbeide en generell forenkling av hva en familie kan måtte trenge. «Ofte møter vi situasjoner som er sammensatte og uoversiktlige, og det er ikke mulig å ha overblikk eller kontroll over det systemet vi forholder oss til» (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 92). Hasenfeld (1989) er kritisk til endringsfokuset av individer og hvor mye makt psykoanalytiske teorier har i praksis for sosialfagene. Her tenker jeg at et for ensidig fokus på dette vil kunne skade brukerens maktposisjon. Familiens narrativ og medvirkning må få en reell og stor plass i informasjonsinnhentingen. Til tross for denne kritikken av et hovedfokus på empiri og generell kunnskap, har profesjonsutøveren behov for å benytte seg av gjeldende og godkjente utprøvde teknikker og behandlingsmetoder. Uten dette ville profesjonsutøveren handlet uten handlingsalternativer, istedenfor å stå ved et veiskille med klare alternativer som er utprøvd og registrert. Ved å kombinere familiens uttrykte behov, ønsker og bekymringer med profesjonsutøverens erfaringer og kunnskaper kan det være med på å skape en sunn, god og solid relasjon til de som trenger hjelp av barnevernstjenesten. Samtidig som at familiens maktposisjon kan styrkes. Empiri som er hentet fra feltundersøkelser kan være lærerikt og nyttig i forkant av møter med nyankomne familier. Empirien gir oss muligheten til å undersøke og dermed få en bedre forståelse av ulike fenomener. Barnevernsarbeidet handler om å forstå komplekse problemer og

utfordringer, for å deretter utvikle effektive intervensjoner som kan hjelpe barn, unge og deres familier. Erfaringen man oppnår gjennom undersøkelser av for eksempel nyankomne familiers tidligere erfaringer med barnevernet, hvordan møtet opplevdes og hva som eventuelt opplevdes som skremmende og negativt, vil kunne bedre legge til rette for å skape effektive og positive intervensjoner med familier som nylig har ankommet landet. Empirisk forskning rundt kulturforskjeller og bruk av tolketjenester i det norske barnevernet er også nyttig kunnskap for å unngå mistillit eller dårlig benyttelse av tolketjenester.

På den andre siden tenker jeg at vitenskapeliggjøring kan føre til at barnevernet blir mer teknokratisk og byråkratisk, og dermed mindre tilbøyelig til å ta hensyn til individuelle behov og situasjoner. Dette kan skape et gap mellom barnevernets praksis og de reelle behovene og erfaringene til de personene som barnevernet er ment å hjelpe. Det er derfor viktig å ha en balanse mellom vitenskapelige metoder og etiske hensyn i barnevernstjenesten. Slik FO's yrkesetiske grunnlagsdokument (2019) tar for seg, ved at den profesjonelle må reflektere kritisk over hvordan opparbeidet fagkunnskap benyttes i praksis. Refleksjonen burde også innebære etiske utfordringer i møtene med nyankomne familier. FO (2019) viser til at det er nødvendig å være bevisst på at den skjulte makten diagnostisering og annen kategorisering innebærer, og at dette kan oppleves krenkende (FO, 2019, s 11). «Profesjonsutøveres kategorisering vil få konsekvenser for mulighetene til dem de skal hjelpe» (Brodtkorb & Rugkåsa, 2019, s. 29).

Foucault påpeker at den moderne stat er totaliserende, på den måten at befolkningen deles inn i kategorier. Individet objektiveres ifølge Foucault, gjennom kunnskapsproduksjon som skjer ved observasjoner og registreringer (Westby, 2019, s.178). Og på samme tid bryr staten seg om enkeltindividers personlighet og psykiske helse. Brukeren skal dele sine tanker og dårlige holdninger slik at eksperten kan veilede og endre individet. Samtidig skal brukeren selv motiveres til endring ved å erkjenne at man har feil og mangler. Makten staten bruker for å styre borgerne påpeker Foucault at er hentet fra vitenskapene, og denne koblingen mellom ekspertkunnskap og styring ikke kan adskilles (Mik-Meyer, 2007, s.21).

Ekspertkunnskapen fra vitenskapene human- og sosialvitenskapene mener Foucault har skapt en standard og en norm som individer skal forbedres og strekke seg etter. Det er denne maktutøvelsen staten bruker for styring og kontroll av borgerne (Mik-Meyer, 2007, s.21).

Hva som er normen og hvordan normen får betydning for beslutningsgrunnlaget er viktig for

meg som snart ferdigutdannet barnevernspedagog å være bevisst over. Hennem (2016) påpeker at flere mener at normen innen barne- og ungdomspsykologi er målt opp mot en idealisert hvit gutt fra middelklassen (Hennem, 2016, s. 136). Om endringsfokuset for fattige og minoriteter skal sammenlignes og måles opp mot denne normen, vil det være kritisk for nyankomnes maktposisjon. Jeg mener det vil kunne være en skadelig målsetning. Her vil jeg igjen nevne maktesløshet i foreldrerollen. Med tanke på hvilke familier som er i kontakt med barnevernet, er det kanskje på tide at denne normen utfordres.

Marianne Gullestad (2002) fikk kraftige reaksjoner mot seg når hun ytret at spesielt utsatte grupper, hvor hun brukte flyktninger og innvandrere som eksempel, ble utsatt for en assimileringssprosess. De ble spesielt påvirket av et betydelig press om å konformere med de norske majoritetens verdier (Kroken, 2016, s 69). Hvordan kollegaene og fagfellesskapet gikk imot Gullestad eller mangelen på støtte, viste at det kanskje ikke er anledning for å kritisere makten. Dette tenker jeg er bekymringsverdig med tanke på nyankomnes maktposisjon, at det ikke er anledning til å løfte opp stemmen til de mest sårbare i samfunnet.

5.0 AVSLUTNING

For at nyankomne familier skal møtes av barnevernet på en måte som styrker deres maktposisjon må de møtes med anerkjennelse, respekt og ydmykhet for sin situasjon. Barnevernspedagogen må videre møte familien på en måte som sikrer en gjensidig tillit og styrker relasjonen. Det er viktig å anerkjenne at mange nyankomne familier, så vel som andre familier som møter barnevernet, kan komme til dette møte med frykt for hva som møter de. Det er nødvendig at barnevernspedagogen er bevisst over makten, og hvordan den utspiller seg i denne relasjonen, samt stadig reflektere over de etiske sidene av arbeidet.

I dette møte har jeg sett på hvordan tolketjenester og kulturforskjeller kan være med på enten svekke eller styrke deres maktposisjon. Det er sentralt å ha et godt system for tolketjenester som sikrer familien god informasjon om hva som vil skje i deres situasjon, og at barnevernspedagogen i samarbeid med tolketjenesten legger til rette for brukermedvirkning. Videre for å styrke deres maktposisjon er «empowerment» og vektlegging av familiens ressurser og kompetanse nødvendig. Da flere nyankomne foreldre kan føle på en maktesløshet i foreldrerollen i møte med forventninger fra barnehage, skole, hjelpetjenestene og samfunnet for øvrig. Fokus på myndiggjøring og ressurser kan motivere

foreldre til endring. De møter en kultur som gjerne har et annet syn på barneoppdragelse, og dette er viktig å være klar over. For barnevernspedagogen er det å ha en god kulturforståelse og hvordan dette spiller inn i møte med nyankomne familier sentralt. Samtidig at man er bevisst på hvordan kultur som årsaksforklaring spiller inn i vurderingsgrunnlaget. Jeg har sett på hvordan «kulturalisering» kan svekke deres maktposisjon, når kultur blir forklaringen på noe som omhandler andre faktorer som for eksempel sosioøkonomiske faktorer. Dårlig utnyttelse eller mangel på tilfredsstillende tolketjenester i tillegg til manglende kulturforståelse kan føre til at nyankomne familier ikke får den hjelpen de trenger. Hva som er den gjeldende normen og hvordan ekspertkunnskap blir benyttet i en norsk kontekst kan også føre til en negativ maktutspillelse. Videre har jeg tatt for meg hvordan barnevernsarbeidere kan møte motstand og begrensninger i deres kritikk av systemet. Jeg mener det er nødvendig at de marginalisertes stemme blir løftet opp og fram, slik at deres maktposisjon kan bli styrket.

LITTERATURLISTE

- Barnevernloven. (1992) *Lov om barneverntjenester* (LOV-2022-06-17-45). Lovdata.
<https://lovdata.no/pro/lov/1992-07-17-100>
- Brodtkorb, E. & Rugkåsa, M. (2019). Sosiologiske og sosialantropologisk tenkemåte. I M. Rugkåsa (Red.), *Mellom mennesker og samfunn: Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (3. utg., s. 11-39). Gyldendal.
- Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2021). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (2. utg.). Gyldendal.
- Fløtten, T. (2019). Fattigdom på norsk. I M. Rugkåsa (red.), *Mellom mennesker og samfunn: Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (3. utg., s. 170-208). Gyldendal.
- FO. (2019). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Hentet fra <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Follesø, R. (2019). Risiko, svev og tilhørighet. Hvilken betydning har ordene vi bruker i en barnevernsfaglig sammenheng? I K. Mevik (Red.), *Barnevernspedagog – en grunnbok* (S.11-122). Universitetsforlaget.
- Fylkesnes, M.K. & Paulsen, V. (2019). Barnevern og migrasjon: barnevernspedagogen i møte med familier med kort botid i Norge. I K. Mevik (Red.), *Barnevernspedagog – en grunnbok* (S. 145-157.) Universitetsforlaget.
- Fylkesnes, K. M., Iversen, C. A., Bjørknes, R. & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet – en undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 81-96. Hentet fra: <https://www-idunn-no.ezproxy.oslomet.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-02>
- Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges Grunnlov* (LOV-1814-05-17.) Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>
- Hasenfeld, Y. & Chesler, A.M. (1989). Client Empowerment in the Human Services: Personal and Professional Agenda. *The Journal of Applied Behavioral Science*. 25(4), 499-521. Hentet fra: <https://journals-sagepub-com.ezproxy.oslomet.no/doi/epdf/10.1177/002188638902500413>
- Hennum, N. (2016). Barnevernsbarn i ekspertisesamfunn: Tid for refleksjoner. I R. Kroken & O. J. Madsen (Red.), *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten: fra sosialt arbeid til «arbeid med deg selv»?* (s. 131-152). Gyldendal.
- Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i metode for helse – og sosialfagene*. (2. utg.). Høyskoleforlaget. (Kap. 3).

Kroken, R. (2016). Vilkår for maktkritikk. I R. Kroken & O. J. Madsen (Red.), *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten: fra sosialt arbeid til «arbeid med deg selv»?* (s. 64-86). Gyldendal.

Midtbøen, A. H. & Lidén, H. (2015). *Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og innvandrere i Norge - En kunnskapsgjennomgang*. (Rapport 2015:01). Institutt for samfunnsforskning. Hentet fra:

https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2440432/ISF-rapport_2015_1_v3_endret.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Mik-Meyer, N. (2007). *Magtens former – sosiologiske perspektiver på statens møde med borgeren*. Reitzel. (kap.2).

Norvoll, R. (2019). Sosiale avvik og sosial kontroll. I M. Rugkåsa (Red.), *Mellom mennesker og samfunn: Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (3. utg., s. 97-120). Gyldendal.

Orgeret, S.K. (2021, 19. mai 2021). *Kildekritikk*. Store Norske Leksikon. Hentet fra:

<https://snl.no/kildekritikk>

Røkenes, O. H. & Hanssen, P-H. (2012). *Bære eller bryte. Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (3. utg.). Fagbokforlaget.

Studsrød, I., Paulsen, V., Kvaran, I. & Mevik, K. (2019). Til deg som skal jobbe i barnevernet. I K. Mevik (Red.), *Barnevernspedagog – en grunnbok* (s. 15-24). Universitetsforlaget.

Thorbjørnsrud, B. (2019). Kultur, helse og sykdom. I M. Rugkåsa (red.), *Mellom mennesker og samfunn: Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (3. utg., s. 253-287). Gyldendal.

Westby, L.C.L. (2019). Makt og tvang – skjult maktutøvelse i barneverninstitusjon. I K. Mevik (Red.), *Barnevernspedagog – en grunnbok* (S. 171-182). Universitetsforlaget.